

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

22. lipnja 2016.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zračni prijevoz – Uredba (EZ) br. 261/2004 – Članak 2. točka (f) i članak 10. stavak 2. – Djelomična nadoknada cijene karte u slučaju premještaja putnika na letu u niži razred – Pojmovi ‚karta‘ i ‚cijena karte‘ – Izračun nadoknade koja se mora isplatiti putniku“

U predmetu C-255/15,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Amtsgericht Düsseldorf (Okružni sud u Düsseldorfu, Njemačka), odlukom od 30. travnja 2015., koju je Sud zaprimio 29. svibnja 2015., u postupku

Steeff Mennens

protiv

Emirates Direktion für Deutschland,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, D. Šváby, J. Malenovský (izvjestitelj), M. Safjan i M. Vilaras, suci,

nezavisni odvjetnik: Y. Bot,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- S. Mennens, osobno,
- za Emirates Direktion für Deutschland, U. Stepler, *Rechtsanwalt*,
- za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju C. Colellija i F. Di Mattea, *avvocati dello Stato*,
- za Europsku komisiju, W. Mölls i K. P. Wojcik, kao i N. Yerrel, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: njemački

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2. točke (f) i članka 10. stavka 2. Uredbe (EZ) Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 (SL L 46, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 26., str. 21.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Steefa Mennensa i Emirates Direktion für Deutschland (u daljnjem tekstu: Emirates) povodom zahtjeva za djelomičnu nadoknadu cijene karte nakon premještanja u niži razred.

Pravni okvir

- 3 Uvodne izjave 1., 2. i 4. Uredbe br. 261/2004 glase:
 - „(1) Aktivnost Zajednice u području zračnog prijevoza usmjerena je, pored ostalih stvari, na osiguravanje visoke razine zaštite putnika. Uz to, u potpunosti bi trebalo voditi računa o obvezama zaštite potrošača općenito.
 - (2) Uskraćivanje ukrcaja i otkazivanje ili [duže] kašnjenje leta uzrokuju ozbiljne probleme i neugodnosti putnicima.
 - [...]
 - (4) Zajednica bi stoga trebala povisiti standarde zaštite propisane tom Uredbom, kako bi ojačala prava putnika i osigurala djelovanje zračnih prijevoznika sukladno ujednačenim uvjetima na liberaliziranom tržištu.”
- 4 Članak 2. te uredbe, naslovljen „Definicije”, propisuje da za potrebe te uredbe:
 - „(f) ‚karta’ znači važeći dokument koji daje pravo na prijevoz ili neki ekvivalent tomu koji nije u papirnatom obliku, uključujući i elektronički oblik, koji je izdao ili ovjerio zračni prijevoznik ili ovlašteni agent.”
- 5 Članak 8. navedene uredbe, naslovljen „Pravo na vraćanje prevoznine ili preusmjeravanje”, u stavku 1. predviđa:
 - „1. Upućivanjem na ovaj članak, putnicima se nudi izbor između:
 - (a)
 - nadoknade u roku od 7 dana, u skladu s člankom 7. stavkom 3., cjelokupnog iznosa vrijednosti karte po cijeni po kojoj je kupljena, za dio ili dijelove putovanja koji nisu realizirani i za dio, ili dijelove putovanja koji su već ostvareni, ako let više služi svrsi prvotnog plana putovanja putnika, zajedno sa, kada je to primjereno,
 - povratnim letom u prvu točku polazišta, kada je to najranije moguće;
 - [...]”

- 6 Članak 10. iste uredbe, naslovljen „Premještaj u viši ili niži razred”, u stavku 2. predviđa:
- „Ako zračni prijevoznik premjesti putnika u razred niži od onoga za koji je karta plaćena, dužan mu je u roku od 7 dana, na načine utvrđene u članku 7. stavku 3., nadoknaditi
- (a) 30 % cijene karte za sve letove od 1500 km i kraće; ili
 - (b) 50 % cijene karte za sve letove unutar Zajednice duže od 1500 km, osim za letove između europskog državnog područja država članica i francuskih prekomorskih departmana, i za sve ostale letove između 1500 km i 3500 km; ili
 - (c) 75 % cijene karte za sve letove koji ne spadaju pod točke (a) ili (b), uključujući letove između europskog državnog područja država članica i francuskih prekomorskih departmana.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 7 S. Mennens rezervirao je i kupio jedinstvenu i cjelokupnu kartu za korištenje više letova kojima upravlja Emirates. Ti letovi povezivali su Düsseldorf (Njemačka) i Dubai (Ujedinjeni Arapski Emirati) u noći od 26. na 27. srpnja 2013., Dubai i Tokio (Japan) 29. srpnja 2013., Singapur (Singapur) i Dubai u noći od 23. na 24. kolovoza 2013. te Dubai i Frankfurt (Njemačka) 24. kolovoza 2013. Na letovima koji su povezivali Düsseldorf, Dubai i Tokio S. Mennens trebao je biti smješten u prvi razred, a na onima koji su povezivali Singapur, Dubai i Frankfurt u poslovni razred. Na karti je posebno bila naznačena „tarifa” svih letova koje je kupio S. Mennens, u iznosu od 2371 eura, različiti pripadajući „porezi i pristojbe” te „ukupan iznos” tih elemenata odnosno 2472,92 eura, ali nisu bile navedene pojedinačne cijene tih letova.
- 8 Budući da je Emirates S. Mennensa premjestio iz prvog u niži (poslovni) razred na letu između Düsseldorfa i Dubaija, potom je potom od njega na temelju članka 10. stavka 2. točke (c) Uredbe br. 261/2004 zatražio naknadu iznosa od 1853,94 eura, što odgovara 75 % cijene njegove karte, uključujući poreze i pristojbe. Postupajući po tom zahtjevu Emirates je S. Mennensu naknadio iznos od 376 eura.
- 9 U okviru spora koji je S. Mennens pokrenuo pred Amtsgerichtom Düsseldorf (Okružni sud u Düsseldorfu, Njemačka), Emirates je u biti istaknuo, s jedne strane, da u slučaju kada karta omogućuje korištenje skupa letova i kada je na samo jednom od tih letova ili dijelova leta došlo do premještaja u niži razred, postotak naknade iz članka 10. stavka 2. točke (c) Uredbe br. 261/2004 ne primjenjuje se na ukupnu cijenu te karte, već samo na cijenu dotičnog leta ili dijela leta. S druge strane, on tvrdi da se taj postotak ne treba primijeniti na cijenu navedenog leta ili dijela leta koja uključuje poreze i pristojbe, već samo na njegovu cijenu bez poreza.
- 10 Sud koji je uputio zahtjev smatra da rješavanje tog aspekta spora ovisi o tumačenju odredbi članka 2. točke (f) u vezi s člankom 10. stavkom 2. točkom (c) Uredbe br. 261/2004.
- 11 U tim okolnostima je Amtsgericht Düsseldorf (Okružni sud u Düsseldorfu) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li članak 10. stavak 2. u vezi s člankom 2. točkom (f) Uredbe br. 261/2004 (1) tumačiti na način da je ‚karta’ dokument s kojim putnik (osobito) ima pravo na prijevoz na onome letu na kojem je premješten u niži razred neovisno o tome jesu li u tom dokumentu navedeni i daljnji letovi poput povezanih ili povratnih letova?

2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, treba li članak 10. stavak 2. u vezi s člankom 2. točkom (f) Uredbe br. 261/2004 dalje tumačiti na način da je ‚cijena karte‘ onaj iznos koji je putnik platio za sve letove navedene na karti iako je samo na jednome od letova premješten u niži razred?

U slučaju niječnog odgovora na prvo pitanje, treba li iznos koji je temelj za povrat novca u skladu s člankom 10. stavkom 2. Uredbe br. 261/2004 odrediti uzimajući u obzir jedino objavljenu cijenu zračnog prijevoznika u rezerviranom razredu za prijevoz na dijelu leta u kojem je izvršen premještaj u niži razred ili izračunati umnožak udaljenosti dijela leta na koji se odnosi premještaj i ukupne udaljenosti leta te ga potom pomnožiti s ukupnom cijenom leta?

3. Treba li članak 10. stavak 2. Uredbe br. 261/2004 dalje tumačiti na način da je ‚cijena karte‘ samo cijena samoga leta bez poreza i pristojbi?”

Nadležnost Suda

- 12 Emirates osporava nadležnost Suda za odgovor na zahtjev za prethodnu odluku navodeći da ni sam sud koji je uputio zahtjev nije nadležan za odlučivanje o glavnom predmetu.
- 13 U tom pogledu treba istaknuti da navodna nenadležnost suda koji je uputio zahtjev ne utječe na nadležnost Suda.
- 14 Naime, svojim zahtjevom sud koji ga je uputio od Suda traži da u prethodnoj odluci dâ tumačenje Uredbe br. 261/2004. Budući da je ta uredba akt institucije Europske unije, Sud je očito nadležan za odlučivanje o tom zahtjevu sukladno članku 267. prvom stavku UFEU-a.
- 15 Nadalje, iz spisa proizlazi da je tumačenje koje se zahtijeva od Suda potrebno kako bi se sudu koji je uputio zahtjev omogućilo da donese odluku u glavnom postupku. U tim uvjetima, s obzirom na podjele uloga između Suda i nacionalnih sudova, Sud nije ovlašten provjeravati je li odluka koja mu je upućena donesena u skladu s nacionalnim pravilima o organizaciji sudova i sudskom postupku (presuda od 23. studenog 2006., *Asnef-Equifax i Administración del Estado*, C-238/05, EU:C:2006:734, t. 14. i navedena sudska praksa), a stoga niti odbaciti zahtjev za prethodnu odluku.

O prethodnim pitanjima

Prvo i drugo pitanje

- 16 Svojim prvim i drugim pitanjem, koja je potrebno zajedno ispitati, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 10. stavak 2. i članak 2. točku (f) Uredbe br. 261/2004 tumačiti na način da je, u slučaju premještaja putnika na letu u niži razred:
- karta koju je potrebno uzeti u obzir za određivanje povrata novca dotičnom putniku dokument koji tom putniku daje pravo na prijevoz samo tim letom, neovisno o tome jesu li u tom dokumentu navedeni i daljnji letovi, i
 - cijena koju je potrebno uzeti u obzir za određivanje te nadoknade ili iznos koji je putnik platio za sve letove navedene u njegovoj karti ili cijena koju je zračni prijevoznik objavio za let i razred na koji se premještaj u niži razred odnosi ili dio cijene karte koji odgovara količniku udaljenosti odnosnog leta i ukupne udaljenosti prijevoza na koji putnik ima pravo.

- 17 U tom pogledu članak 10. stavak 2. točke (a) do (c) Uredbe br. 261/2004 propisuju da, ako zračni prijevoznik premjesti putnika u razred niži od onoga za koji je karta kupljena, dužan mu je nadoknaditi dio cijene te karte, koji je sam po sebi određen s obzirom na, osobito, udaljenost predmetnih letova.
- 18 Ova odredba povezuje stoga pojmove „karta” i „let”.
- 19 Pojam „karta” je u članku 2. točki (f) Uredbe br. 261/2004 definiran kao važeći dokument koji daje pravo na prijevoz ili neki ekvivalent tomu koji nije u papirnatom obliku, koji je izdao ili ovjerio zračni prijevoznik ili ovlašteni agent.
- 20 S druge strane, pojam „let” nije definiran u Uredbi br. 261/2004. Međutim, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da se let sastoji od operacije zračnog prijevoza koja je tako i na određen način „jedinica” tog prijevoza, a koju obavlja zračni prijevoznik koji utvrđuje svoju rutu (presude od 10. srpnja 2008. Emirates Airlines, C-173/07, EU:C:2008:400, t. 40. i od 13. listopada 2011., Sousa Rodríguez i dr., C-83/10, EU:C:2011:652, t. 27.).
- 21 Stoga je karta dokument koji putniku daje pravo na prijevoz koje samo po sebi može obuhvaćati, ovisno o slučaju, jedan ili više letova.
- 22 Svaki od tih letova koji predstavlja jednu jedinicu prijevoza se u načelu obavlja sukladno uvjetima koje su putnik i zračni prijevoznik ugovorili. Među tim uvjetima je osobito smještanje navedenog putnika u određeni razred za koji je on, prema uvjetima iz članka 10. stavka 2. Uredbe br. 261/2004 kupio kartu.
- 23 Stoga, putnik na temelju svoje karte ima osobito pravo na prijevoz na jednom ili više određenih letova te smještanje u odgovarajući razred na svakom od tih letova.
- 24 Međutim, kada zračni prijevoznik premjesti tog putnika na određenom letu u razred niži od onog za koji je kupio kartu, navedeni putnik na odnosnom letu ne koristi uslugu koja odgovara protuvrijednosti cijene koju je platio. Naprotiv, taj premještaj u niži razred nema utjecaja na usluge ugovorene za druge letove koje ta karta po potrebi omogućuje navedenom putniku.
- 25 Slijedom navedenog, članak 10. stavak 2. Uredbe br. 261/2004 ne primjenjuje se na te druge letove.
- 26 Ovu analizu podupire cilj kojem teži Uredba br. 261/2004, a koji je, kao što proizlazi iz uvodnih izjava 1., 2. i 4. te uredbe, osigurati visoku razinu zaštite putnika i potrošača time što jača njihova prava u određenim situacijama koje uzrokuju ozbiljne probleme i neugodnosti te im standardizirano i neposredno naknađuje štetu (vidjeti, u tom smislu, presudu od 10. siječnja 2006., IATA i ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, t. 82.)
- 27 Naime, u situaciji poput one u glavnom postupku, kada zračni prijevoznik premjesti putnika u razred niži od onoga za koji je kupio kartu na tom letu, neugodnost koja je prouzročena tom putniku dovodi do toga da on tijekom toga leta ne može uživati komfor koji odgovara razredu naznačenom u toj karti.
- 28 Stoga treba smatrati da je cilj članka 10. stavka 2. Uredbe br. 261/2004 naknaditi točno određenu neugodnost, povezanu s određenim letom, a ne s prijevozom putnika u cjelini.
- 29 Slijedom toga, samo cijena leta na kojem je putnik premješten u niži razred može poslužiti kao osnovica za naknadu predviđenu tom odredbom, a ne ukupna cijena prijevoza na koji ta karta daje pravo.

- 30 Međutim, u slučaju u kojem je na karti samo navedena ukupna cijena za prijevoz putnika te ista stoga nije precizirana, osnova cijene leta na kojem je putnik premješten u niži razred treba biti dio cijene te karte koji odgovara količniku udaljenosti odnosnog leta i ukupne udaljenosti prijevoza na koji putnik ima pravo.
- 31 Naime, budući da se premještaj putnika u niži razred odnosi na samo jedan dio njegova putovanja, kojem odgovara određena udaljenost, primjena ove metoda dopušta određivanje nadoknade na koju taj putnik ima pravo razmjerno dijelu prijevoza tijekom kojega je došlo do premještaja u niži razred koji mu je prouzročio neugodnost.
- 32 U pogledu svih prethodnih razmatranja, na prvo i drugo pitanje treba odgovoriti da odredbe članka 10. stavka 2. u vezi s člankom 2. točkom (f) Uredbe br. 261/2004 treba tumačiti na način da, u slučaju premještaja određenog putnika u niži razred, cijena koju je potrebno uzeti u obzir za izračunavanje nadoknade na koju dotični putnik ima pravo je cijena leta na kojem je taj putnik premješten u niži razred, osim ako ta cijena nije navedena na karti, u kojem slučaju je potrebno osloniti se na dio cijene te karte koji odgovara količniku udaljenosti navedenog leta i ukupne udaljenosti prijevoza na koji putnik ima pravo.

Treće pitanje

- 33 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita, u biti, treba li članak 10. stavak 2. Uredbe br. 261/2004 tumačiti na način da, u slučaju premještaja putnika na određenom letu u niži razred, cijena karte koju je potrebno uzeti u obzir za određivanje nadoknade tom putniku odgovara samo cijeni samoga leta bez poreza i pristojbi.
- 34 U tom pogledu, članak 10. stavak 2. točke (a) do (c) Uredbe br. 261/2004 odnose se, bez dodatnih pojašnjenja, na „cijenu karte”, što znači, kao što to proizlazi iz odgovora na drugo postavljeno pitanje, cijenu leta na kojemu je dotični putnik premješten u niži razred.
- 35 Nesporno je da ta cijena uključuje osobito dva različita sastavna dijela, odnosno, s jedne strane, „tarifu” koju zračni prijevoznik primjenjuje na prijevoz putnika koji je kupio kartu, i s druge strane, poreze i pristojbe koje je tom prilikom naplatio taj zračni prijevoznik.
- 36 Ti porezi i pristojbe predstavljaju neizbježne sastavne dijelove konačne cijene koju putnik mora platiti kako bi koristio uslugu koju je ponudio zračni prijevoznik (vidjeti, prema analogiji, presude od 19. srpnja 2012., ebookers.com Deutschland, C-112/11, EU:C:2012:487, t. 14., i od 18. rujna 2014., Vueling Airlines, C-487/12, EU:C:2014:2232, t. 36.).
- 37 Međutim, iz dijela rečenice koja je dio zajedničkog uvodnog zaglavlja točaka (a) do (c) članka 10. stavka 2. Uredbe br. 261/2004 proizlazi da, ako zračni prijevoznik premjesti putnika u razred niži od onoga za koji je karta plaćena, mora mu nadoknaditi dio cijene te karte na način predviđen u točkama (a) do (c).
- 38 U tom dijelu rečenice implicitno je istaknuta stvarna odgovornost zračnog prijevoznika za premještaj u niži razred na način da se njega, i samo njega, u svojstvu osobe koja obavlja predmetni let, u smislu sudske prakse navedene u točki 20. ove presude, može smatrati odgovornim za odluku da, protivno onomu što je ugovorio s putnikom i karti koju je potonji kupio, putnika premjesti u razred niži od onoga koji je naveden u putnikovoj karti.
- 39 Stoga članak 10. stavak 2. Uredbe br. 261/2004 treba u cijelosti tumačiti na način da se za utvrđivanje nadoknade putniku ne mogu uzeti u obzir sastavni dijelovi cijene leta kao što su porezi i pristojbe kada oni, iako se odnose na navedeni let, nisu s njime neraskidivo povezani.

- 40 Ovaj zaključak podupire cilj kojem teži članak 10. stavak 2. Uredbe br. 261/2004, a koji je, kao što je istaknuto u točkama 26. do 28. ove presude, paušalna nadoknada neugodnosti do koje je dovelo umanjeње komfora povezano s premještajem u niži razred koje je proveo zračni prijevoznik, za cjelokupnu udaljenost i tijekom ukupnog trajanja odnosnog leta.
- 41 Naime, s obzirom na takav cilj, za tu se uredbu ne može smatrati da predstavlja pravnu osnovu koja omogućuje određivanje nadoknade, pa makar i u djelomičnom i paušalnom obliku, sastavnog dijela cijene za koju ni potraživanje ni iznos nisu povezani s tom neugodnošću i, slijedom toga, provedbom odnosnog leta.
- 42 Na sudu koji je uputio zahtjev je da utvrdi odgovaraju li porezi i pristojbe u glavnom postupku tim zahtjevima.
- 43 U tim okolnostima na treće pitanje treba odgovoriti tako da članak 10. stavak 2. Uredbe br. 261/2004 treba tumačiti na način da cijena karte koju je potrebno uzeti u obzir za određivanje povrata novca putniku u slučaju premještaja u niži razred na letu odgovara samo cijeni tog samog leta bez poreza i pristojbi navedenih na toj karti, pod uvjetom da ni potraživanje ni iznos istih ne ovise o razredu za koji je navedena karta kupljena.

Troškovi

- 44 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (treće vijeće) odlučuje:

- 1. Odredbe članka 10. stavka 2. u vezi s člankom 2. točkom (f) Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcanja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 treba tumačiti na način da, u slučaju premještaja određenog putnika u niži razred, cijena koju je potrebno uzeti u obzir za izračunavanje nadoknade na koju dotični putnik ima pravo je cijena leta na kojemu je taj putnik premješten u niži razred, osim ako ta cijena nije navedena na karti, u kojem slučaju je potrebno osloniti se na dio cijene te karte koji odgovara količniku udaljenosti navedenog leta i ukupne udaljenosti prijevoza na koji putnik ima pravo.**
- 2. Članak 10. stavak 2. Uredbe br. 261/2004 treba tumačiti na način da cijena karte koju je potrebno uzeti u obzir za određivanje povrata novca putniku u slučaju premještaja u niži razred na letu odgovara samo cijeni toga samog leta bez poreza i pristojbi navedenih na toj karti, pod uvjetom da ni potraživanje ni iznos istih ne ovise o razredu za koji je navedena karta kupljena.**

Potpisi